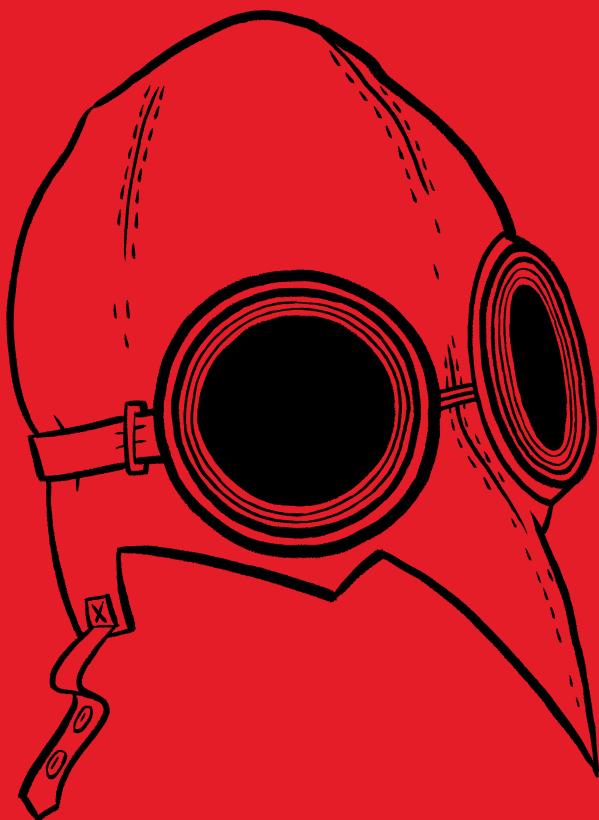

KUVITTAMASSA KÄSITTÄMÄTÖNTÄ

Runojen ja visuaalisuuden
yhdistämisen mahdollisuudet

IINA SILVENTOINEN

Tekijä Iina Silventoinen

Työn nimi Kuvittamassa käsittämätöntä -Runojen ja visuaalisuuden yhdistämisen mahdollisuudet

Laitos Media

Koulutusohjelma Visuaalisen viestinnän muotoilu

Vuosi 2019	Sivumäärä 55	Kieli Suomi
-------------------	---------------------	--------------------

Tiivistelmä

Tässä opinnäytteessä tarkastelen runojen ja visuaalisuuden yhteyttä. Otan selvää runojen ja kuvien yhteisestä historiasta ja nykytilasta, sekä pohdin mihin suuntaan runojulkaisujen kuvituksia ja visuaalisuutta voisi viedä. Muita käsittelemiäni kysymyksiä ovat mm. miten runoihin yhdistetyt kuvat vaikuttavat runojen lukukokemukseen ja miksi ylipäättään yhdistää runous ja visuaalisuus.

Opinnäytteeseen kuuluu myös produktio-osuus, jossa esittelen kuinka tein sarjakuvallisen kuvituksen **Lasse Hauerwaasin** kirjoittamaan runokirjaan *Bobby*.

Avainsanat sarjakuva, runous, runo, kuvittaminen, kuvitus

lina Silventoinen
Taiteen kandidaatin opinnäytetyö
Visuaalisen viestinnän muotoilun koulutusohjelma
Median laitos
Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Kevät 2019
Ohjaaja: Penni Osipow

Sisällys

Johdanto	6
1 Taustatyö	8
1.1 Sarjakuvista	9
1.2 Kirjallinen runous ja visuaalisuus	10
1.3 Miksi yhdistää runot ja visuaalisuus?	12
1.4 Runo+sarjakuva=runosarjakuva?	15
1.5 Esimerkkiteoksia	17
2 Produktio	25
2.1 Bobbysta	27
2.2 Saamani kuvakäsikirjoitus	28
2.3 Alku	30
2.4 Tyyli	32
2.5 Kuvitustyyliäni inspiroivia taiteilijoita	35
2.6 Tekniikka	40
2.6 Värit	41
2.8 Esimerkkejä valmiista kuvista	43
2.9 Kirjan rakenne	50
Loppusanat	51
Lähteet	53

Johdanto

Ystäväni ja armoitettu runoilija **Lasse Hauerwaas** kysyi minulta viime vuonna tahtoisinko tehdä kuvakäsikirjoituksen pohjalta sarjakuvan hänen tulevaan runokirjaansa *Bobby*. Kiinnostuin ideasta, mutta en ollut varma siitä, milloin ehtisin toteuttaa sarjakuvan. Kun sitten tuli aika etsiä aihe opinnäytetyölle, muistin Bobbyn ja ajattelin että se voisi olla kiinnostava opinnäytetyöproduktio.

Projektiin mukaan lähteminen sai minut miettimään sitä, mitä visuaalisuudelle runokentällä kuuluu. Minulla oli käsitys siitä, että julkaistavat runokirjat ovat usein kansiaan lukuunottamatta visuaalisesti vaatimattomia. Visuaalisen viestinnän opiskelijana, kuvittajana ja runojen lukijana aihe alkoi kiinnostaa minua suuremmassa määrin ja tajusin tahtovani opinnäytteeni tutkielma-osuudessa ottaa selvää runojen ja kuvien yhteisestä historiasta ja nykytilasta, sekä pohtia miten runoihin yhdistetyt kuvat vaikuttavat runojen lukukokemukseen.

Tämän opinnäytteen keskiössä on siis valitun produktion vuoksi runojen ja sarjakuvan suhde, mutta käsittelen myös runojen suhdetta muunlaiseen visuaalisuuteen.

Internetin julkaisualustat mahdollistavat kiinnostavia uudenlaisia tapoja yhdistää runous ja visuaalisuus, sekä luovat niille ainakin muodon suhteen myös uusia vaatimuksia. Pinterestin ja Instagramin kaltaisten kuvienjakoalustojen suosion myötä nykyrunous hyötyy entistä enemmän siitä, että runot ovat esitetty visuaalisesti kiinnostavasti (Livie). Tässä opinnäytetyössä olen kuitenkin rajannut käsiteltävän aiheen painettuihin julkaisuihin.

Opinnäyte koostuu tutkielma-osuudesta ja produtio-osuudesta. Pohdin ensin hieman runojen ja kuvien suhdetta ja tarkastelen sarjakuvien sekä runokirjojen kuvitusten nykytilaa. Pohdintojen jälkeen valotan Produktio-luvussa sitä, kuinka Bobbyn kuvitukset syntyivät, sanallistan kuvitustyyliäni ja esittelen sitä inspiroivia taiteilijoita ja tyylejä, sekä perustelen Bobbyssa tekemiäni sisällöllisiä ja visuaalisia ratkaisuja. Lopuksi kommentoin tämän opinnäytetyön tekoa ja pohdin sitä, mihin suuntaan runokirjojen ulkoasua/kuvituksia olisi syytä viedä.

1.1 Sarjakuvista

Sarjakuva on sekä ikaikainen, että yhä käsitteitään ja arvostustaan hakeva taidemuoto. Sen historian voidaan määrittelevästä riippuen nähdä alkaneen jo kivikauden kalliomaalauksista ja mikäli sarjakuva määritellään yksinkertaisesti kuvakertomukseksi, on sarjakuvia tehty tehty kautta aikojen ja ympäri maailmaa (Hänninen, 2018), mutta silti se ei tunnu vielääkään saavuttaneen todellista potentiaaliaan.

Tuntuu melkein siltä, että sarjakuvalla oli tietyllä tavalla paremmat oltavat silloin, kun käsitettä sarjakuva ei ollut olemassakaan. Kuvia ja kuvakertomuksia, jotka nykypäivänä voitaisiin määritellä sarjakuviksi, oli melkein kaikkialla missä oli kuviakin, kirjoista kirkkomaalauksiin, mutta niiden arvoa ei halventanut sarjakuvan leima. Tuo leima alkoi muodostua nykysarjakuvan synnyn aikoihin 1800-luvun lopulla (Hänninen, 2018).

En tarkoita että sarjakuva olisi minusta huono sana, päinvastoin. Mielestäni se on oivallinen sana, neutraali ja kuvaava. Mutta sarjakuvaan liitetään yhä paljon konnotaatioita, jotka eivät sovi kaikkiin sarjakuviin tai alentavat niiden arvoa. ”Sarjakuvat eivät ole vain lapsille” –tyylisiä artikkeleita tulee usein vastaan, sarjakuva-arvosteluissa sarjakuvaa nimitetään genreksi, ja ollessani työharjoittelussa Helsingin Sarjakuvakeskuksella tajusin kuinka moni yhdistää sarjakuvan pääasiassa Aku-Ankkaan. Lapsille suunnatut sarjakuvat ovat kirjastoissa ja kirjakaupoissa usein muiden sarjakuvien seassa. Mikäli sama luokittelu olisi käytössä muun kaunokirjallisuuden kanssa, pitäisi moni sitä varmasti outona.

1.2 Kirjallinen runous ja visuaalisuus

Niin kuin jo edellisellä sivulla sanoin, historiassa on ollut yleistä kuvittaa kaikenlaisia tekstejä, myös runoja.

Antiikista renessanssijälle saakka harjoitettiin käsikirjoitusten kuvittamista miniatyyrimaalauksilla, ornamenteilla ja koristeellisilla alkukirjaimilla. Kirjapainon keksimisen jälkeen tekstejä ja kuvituksia voitiin painaa mekaanisesti, mikä paransi kirjojen saatavuutta ja loi kuvituksille omat tekniset rajoituksensa. Teollisen vallankumouksen aikoihin painojälki muuttui laadukkaammaksi ja kirjojen saatavuus parani taas. Ammatillisen kuvittamisen voidaan nähdä alkaneen kunnolla 1800-luvun alussa (Reed).

Tarkasteltaessa nimenomaan runojen visuaalisuuden historiaa, on mielestäni syytä kääntää huomio Japaniin, koska siellä runous ja visuaalisuus ovat vuosisatoja olleet vahvasti yhteen kuuluva pari, jonka yhteisesiintymisillä on ollut pitkään omat erityispiirteensä. Myöskin kirjoitetun runon materiaalin luonne on siellä otettu hyvin huomioon.

Haiku- ja waka-runojen tapauksessa kalligrafia, paperi ja runon pakkaus lienevät olleen yhtä tärkeitä runokokeuksen osia kuin itse runo. Runoilija saattoi liittää runoonsa piirroksen, kukan tai lehden, tai pirskotella sen päälle hajuvettä. Huono runo hyvällä kalligrafialla oli mahdollisesti parempi vaihtoehto kuin hyvä runo huonolla kalligrafialla. Runoja oli tapana antaa lahjaksi isännille, ystäville ja rakastajille (Shirane, 2005).

Visuaalisia runoteoksia tehdään toki nykyäänkin, mutta mielestäni elämme niiden suhteen taantumuksen aikaa. En ole sitä mieltä että kaikki runot tulisi kuvittaa ja palaan tähän aiheeseen sivulla 13, mutta mielestäni runokirjoissa olisi

syytä tutkia visuaalisia mahdollisuuksia nykyistä enemmän ja ajanmukaisemmin.

Harry Salmenniemi kirjoitti *Tuli & Savu* -lehden numerossa 15 (2009) nykyrunoudesta: ”Visuaaliset ja typografiset piirteet korostuvat. Tämän kehityksen taustalla voidaan hahmottaa kuvan ja sanan erilaisten yhteistyömuotojen laajempi näkyvyys kulttuurissa, virinnyt kiinnostus visuaaliseen runouteen, sekä runoilijoiden kiinnostus erilaisia avant-garden traditioita kohtaan (esim. konkreettinen runous, minimalismi). Visuaalisten ja typografisten piirteiden avulla runous pyrkii laajentamaan runoissa käytetyn sanaston semanttisia kenttiä, tai osoittamaan muita kuin lausetasoilla syntyviä yhteyksiä ja kokonaisuuksia.”

Salmenniemen 10 vuotta sitten kuvailema runojen visuaalisuuden nousujohde kuulostaa mielestäni hyvältä, mutta missä se näkyy? Konkreettisella runolla leikittelyä tulee aina välillä vastaan, mutta tässä opinnäytteessä keskityn pääasiassa käsittelemään runokirjojen ei-typografialähtöistä visuaalisuutta, ja sitä näkyy mielestäni harmillisen vähän.

Kirjakauppojen runovalikoimaa selaillessa tuntuu kuvalisesti runsas runokirja lasten runokirjoja lukuun ottamatta yhä harvinaisuudelta ja kuvien ja runojen yhteisilottelut tuntuvat jäävän undergroundilaisten iloksi ja runolehtien sekä internetin erikoisuuksiksi.

Kirjakaupan runohylly ei toki liene se paikka, jossa runomaailman uudet tuulet ensimmäisenä näkyvät, mutta Salmenniemen artikkelista on tosiaan kulunut 10 vuotta.

Missä viipyvät avoimen visuaaliset runojulkaisut?

(Kuva 1) Yosa Busonin maalaama haiga, joita tehdään usein haikujen yhteyteen.

1.3 Miksi yhdistää runot ja visuaalisuus?

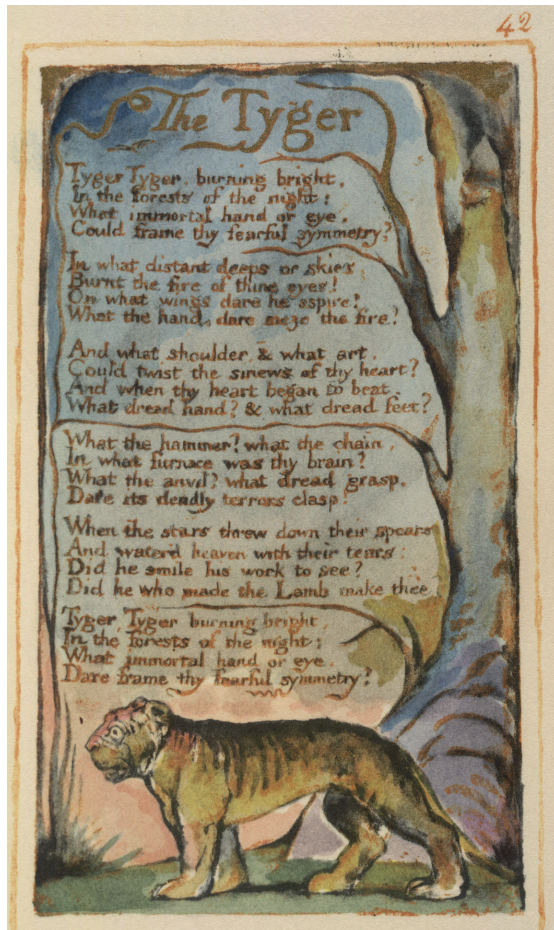
Runoilija Maxwell Bodenheimer on sanonut runouden olevan ilkikurinen yritys maalata tuulen värit. Runot tosiaan maalaavat itsekkin kuvia, joten kuvitetut runojulkaisut voivat kuulostaa huonolta ajatukselta.

Miksi sotkea runon lukijan päässä synnyttämään kuvaa uusilla ärsykeillä, eikö se häiritse runon kokemista, tai runon kokemista niin kuin se on tarkoitettu? Entä jos runoon liitetty kuva latistaa runon, johdattaa omalle polulle, harhaan runon tieltä, jonka päästä olisi voinut löytyä jotain kiinnostavampaa?

Isossa osassa kuvitettuja runokirjoja joita itse olen lukenut, on kuvitusaiheet ammennettu suoraan, usein puuduttavan orgallisesti, kuvitettavasta runosta. En usko tällaisten kuvitusten tuovan yleensä runoille lisäarvoa, mutta on olemassa paljon muitakin tapoja tuoda lisää visuaalisuutta runojen yhteyteen.

En toivo kaikkia runoja kuvitettavan, mutta mitä tulee pelkoon siitä, että visuaalisuus häiritsisi runon kokemista: painettu runo on aina visuaalinen esitys, räikeämmin tai vähemmän räikeästi. Runon kokemiseen vaikuttaa jo tekstin typografia, vaikka monelta saattaakin jäädä se huomaamatta. Ei siis ole olemassa mitään pyhää, täydellistä, platonilaista runoa, johon ei saisi visuaalisesti kajota. Jokaiseen runoon on kajottu jo.

Näen runojen kuvittamisen erityisen haastavana kuvittamisen muotona, koska runokin on esteettinen taiteenmuoto ja kuvittajan täytyy runoja kuvittaessaan löytää tapa tehdä se niin ettei runoilijan reviirille tunkeuduta liikaa. Se että runojen kirjoittaja on myös niiden kuvittaja, lienee helpoin tapa välttää se, mutta vaatii tietysti myös sen, että runoilija on etevä myös kuvittamisen saralla ja se ei tietenkään yleensä ole asian laita. Yksi mielestäni onnistunut esimerkki runoilija-kuvittajasta on **William Blake**, joka kuvitti runokokoelmansa *Songs of Innocence and Experience* (1789). Hieman tuoreempia mielestäni onnistuneita esimerkkejä kirjailijan kuvittamista runokirjoista ovat **Edward Goreyn** kirjat, kuten *The Doubtful Guest* (1957).

(Kuva 2) Sivut William Blaken kirjasta *Songs of Innocence and Experience* (1789).

1.4 Runo+sarjakuva=runosarjakuva?

Kohtasimme Bobbyn runojen kirjoittajan Lassen kanssa pian määrittelyongelman: emme olleet varmoja siitä millä nimellä kutsua sitä mitä olimme tekemässä.

Termi runosarjakuva lieenee loogisin nimitys teokselle, jossa yhdistyvät runous ja sarjakuva. Runous ja sarjakuva voivat kuitenkin olla monenlaisissa suhteissa toisiinsa ja jäin pohtimaan sitä, kuvaako runosarjakuva terminä Bobbya tarpeeksi hyvin.

Runous ja sarjakuvat eivät ole mitenkään aivan tavaton yhdistelmä. Välillä, ehkä jopa enenevässä määrin, ilmestyy kirjoja joissa ne yhdistyvät ja esim. viime vuonna 2018 runo-yhdistys *Nihil interit* järjesti Runoja & ruutuja –kiertueen, jolla vaihtuvat runoilija-sarjakuvapiirtäjä –työparit keskustelivat työstään ja tuotannostaan läänintaiteilijoiden johdolla sekä toteuttivat yhteisen esityksen.

En itse ole kuitenkaan koskaan lukenut runokirjaa, jossa kuvaa olisi käytetty samalla tavalla kuin Bobbyssa. Tekemäni kuvakertomus kertoo temaattisesti samaa tarinaa runojen kanssa, mutta toisaalta se taas kertoo omaa tarinaansa. Ainakin se johdattellee lukijaa assosioimaan runoja lukiessa uudella tavalla.

Itse näen, että Bobbyssa runojen ja kuvakertomuksen suhde on samankaltainen kuin musiikkivideoissa yleensä musiikilla ja videolla on. Niinpä jos musiikkivideo sopii nimeksi musiikkivideoille, runosarjakuvakin sopinee nimitykseksi Bobbylle.

1.5 Esimerkkiteoksia

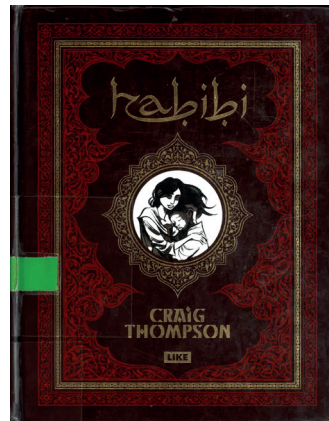
Esittelen ja analysoin lyhyesti muutamaa teosta, joita on kutsuttu runosarjakuviksi.

Habibi

(Craig Thompson, 2011)

Islamilaisesta tarinankerronnan perinteestä ammentava *Habibi* on arvostettu sarjakuvaromaani, jossa lyriikka kietoutuu vaivattomasti kuvien ympärille, tai toisin päin. Siihen vaikuttaa se, että myös Habibin kerronta, niin kuvallinen kuin kirjallinen, on luonteeltaan hyvin lyyristä.

Kirjassa siteerataan vanhoja islamilaisen kirjaperinteen tekstejä. Katkelmat on valittu taidokkaasti ja ne tukevat Habibin tunnelmaa ja tarinankerrontaa.

(Kuva 3)

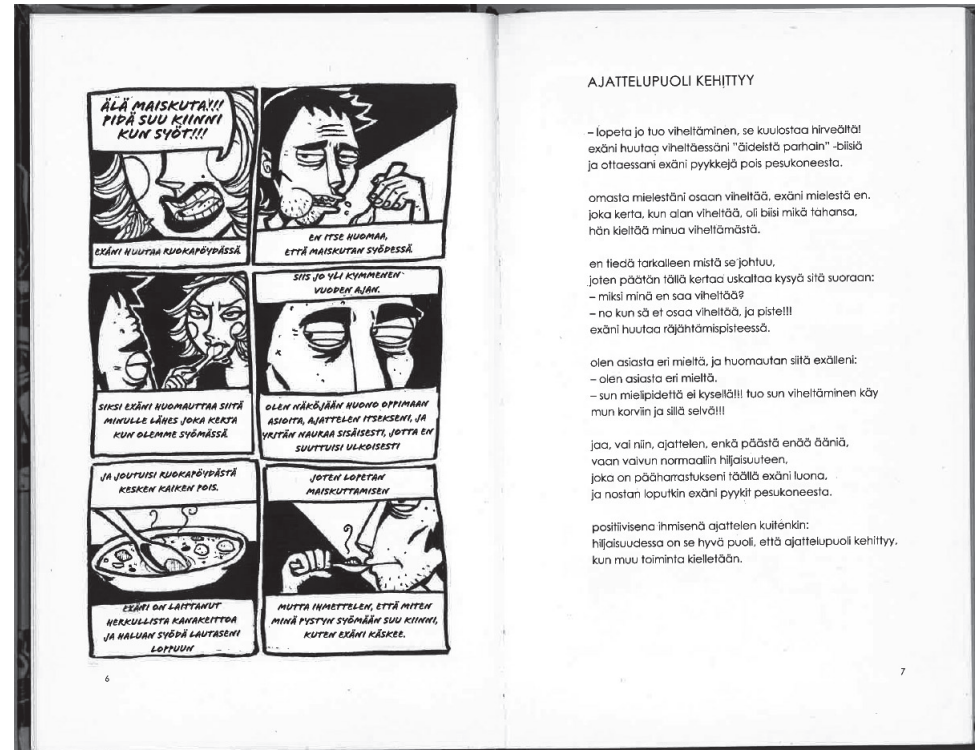
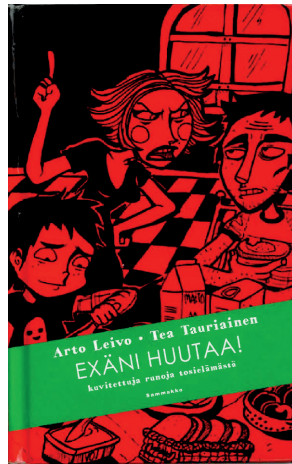
Exäni huutaa!

(Arto Leivo, 2010)

Exäni huutaa! alkaa sarjakuvalla ja loppuu sarjakuvaan, välissä on perinteisesti ladottuja runoja ja sivun kokoisia kuvituksia.

Tea Tauriainen kuvitukset kevenävät tekstejä, jotka ovat sisällöltään tiskirätinhajuista päähenkilön epä-mukavan arjen selostusta.

Sarjakuvan käytön vähyys kirjassa hämmentää. Sarjakuvien tekstit ovat samassa muodossa kuin kirjan perinteisempien runosivujen tekstit, josta seuraa itselleni tunne siitä, että muutkin runot olisi ollut tarkoitus tehdä sarjakuviksi.

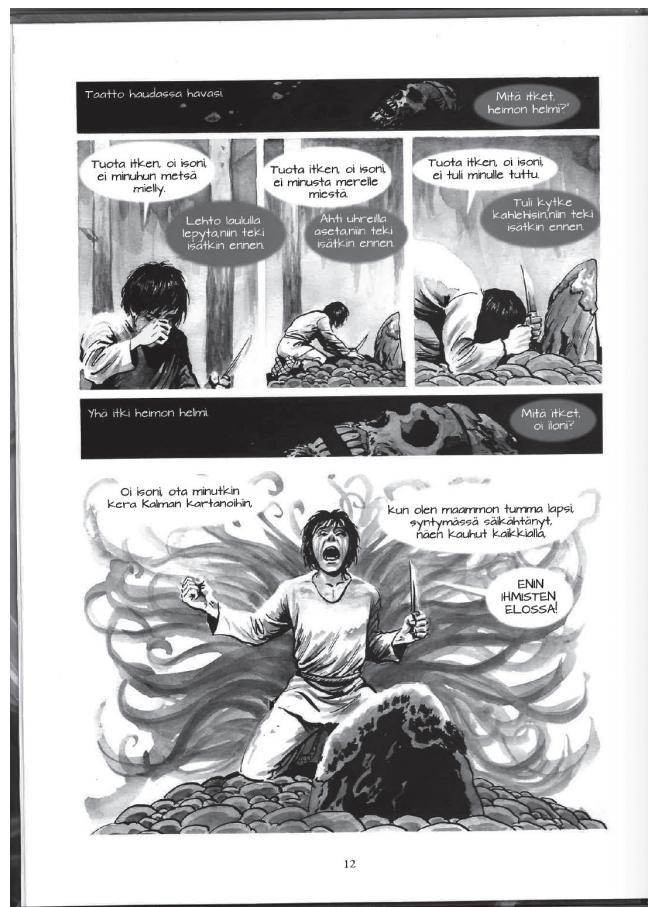
(Kuva 4)

Eino Leinon Helkavirsiä (toim. Petri Hiltunen, 2015)

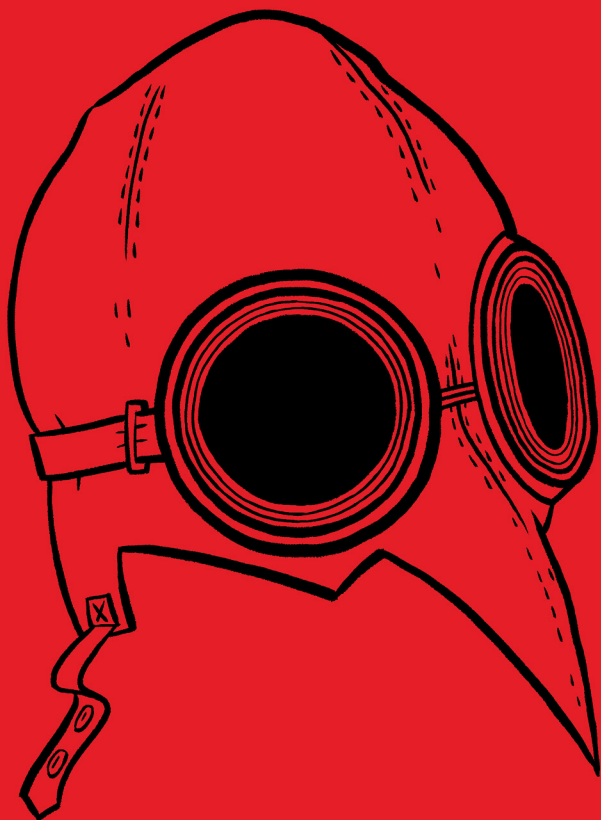
Eino Leinon Helkavirsiä on 10 sarjakuvapiirtäjän yhteisteos, jossa Eino Leinon tummanpuhuvia fantasiarunoja on sovitettu sarjakuvamuotoon, enemmän tai vähemmän mukaillen alkuperäistä kirjoitusasua.

Joissakin kirjan runoissa kuvien ja tekstin yhteispeli tuntuu toimivan ja kuvat tekevät vanhahtavan tekstin helpommin käsitettäväksi, toisissa taas on vaikea keskittyä sekä kuviin että tekstiin.

(Kuva 5)

BOBBY

LASSE HAUERWAAS
IINA SILVENTOINEN

2.1 Bobbysta

Bobby on runosarjakuvakirja, jonka aukeamilla on vasemmalla sivulla runotekstiä ja oikealla sivulla kuva, joka on osa koko kirjan läpi kulkevaa tarinaa. Runoilla ja kuvakertomuksella ei ole suoraa yhteyttä, vaan runot liikkuvat käsitteiden ja fragmentaaristen ajatusten maailmassa, kun taas sarjakuva kertoo melko konkreettista, lineaarista kertomusta. Bobbyn runot ja kuvat eroavat toisistaan myös siinä, että runojen kertoja on nykymaailman kokija, kun taas sarjakuvan kuvaus on ainakin pääosin 1. maailmansodan aikainen.

2.2 Saamani kuvakäsikirjoitus

Kohtaus 1

1. Lentokonelaivue lentää korkealla taivaalla niityn ylitse.
2. Puun varjoissa lentäjä tarkkailee koneita.
3. Lentokoneet loittonevat horisonttiin.
4. Lentäjä vetää pois lentokoneen päällä olevan kankaan.
5. Lentäjä työntää lentokoneen esiin puiden alta.
6. Lentäjä käynnistää lentokoneen.
7. Lentokone rullaa niityn läpi...
8. ...ja nousee ilmaan.

Kohtaus 2

9. Nainen istuu kahvilassa lasillisella viiniä.
10. Nainen kirjoittaa kirjettä. (Lähikuva kirjeeseen, ei luettavaa tekstiä kirjeessä.) Paperiholkkinen tupakka savuaa tuhkakupin reunalla.
11. Nainen ottaa viinilasistaan huikan.

Kohtaus 3

12. Lähikuva lentäjästä lentokoneen ohjaamossa.
13. Lentäjän ote ohjaimista tiivistyy.
14. Lentäjä vetää rajusti ohjaimista.
15. Lentokone alkaa kiertää kaarteavaa silmukkaa.
16. Lentäjä saa viholliskoneen tähtäimeensä.
17. Lentäjä tulittaa.
18. Viholliskone alkaa savuta.
19. Viholliskone putoaa syöksykierteellä kohti maata.

Kohtaus 4

20. Lentäjä laskeutuu koneella nurmikentälle.
21. Lentäjä nousee ulos koneesta.
22. (Selän takaa.) Lentäjä riisuu naamionsa.
23. Lähikuva lentäjästä. Tuuli hulmuttaa hänen hiuksiaan.
24. Lentäjä sytyttää tupakan.

Kohtaus 5

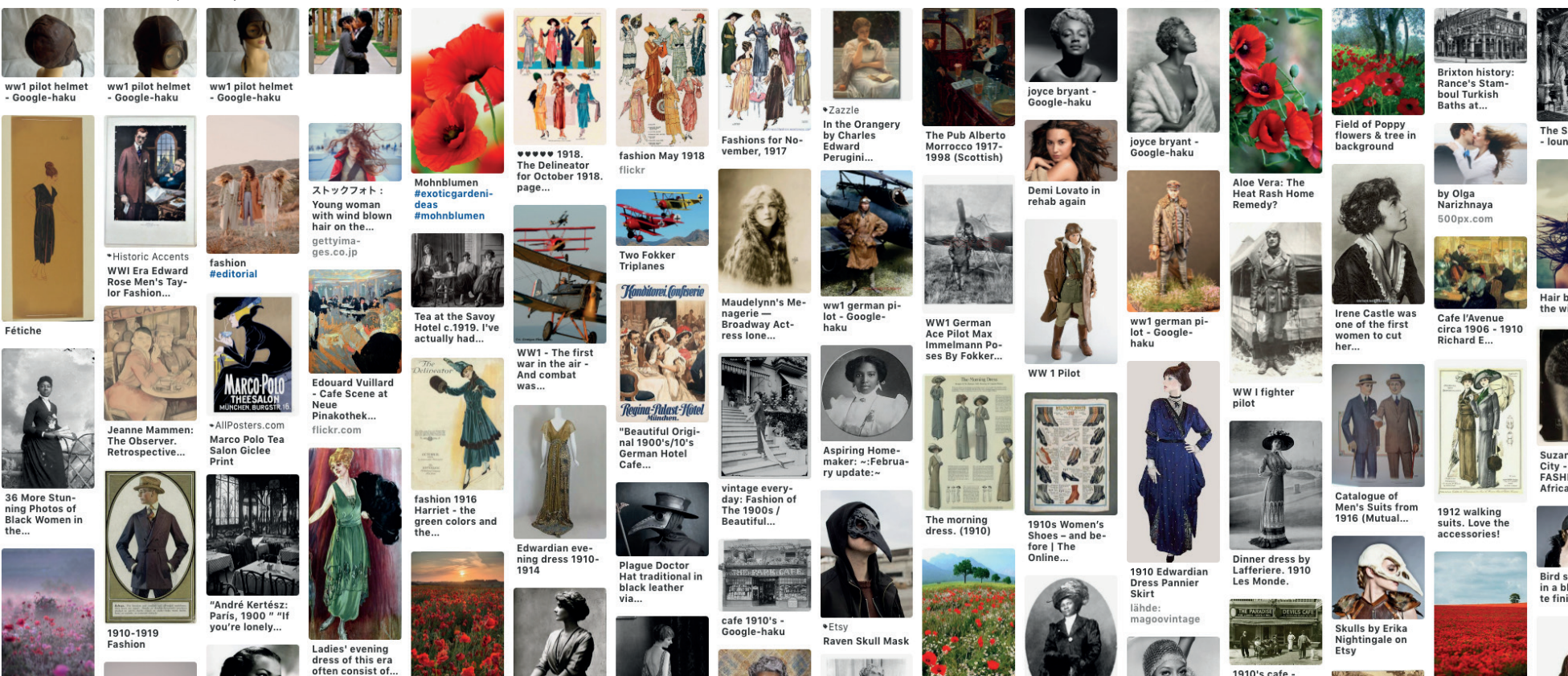
25. Nainen on sulkenut kirjekuoren ja istuu iltahämärässä juomassa lasillistaan.
26. Lentäjä saapuu kahvilaan.
27. Lentäjä tilaa tarjoilijalta terävän juoman...
28. ...jonka juo yhdellä huikalla.
29. Lentäjä ottaa pöydässä istuneen naisen mukaansa.
30. Iltahämärän baarin ulkopuolella he suutelevat.

2.3 Alku

Alkaessani työstää Bobbyn sarjakuvaa loin Pinterest-kansion referenssi- ja inspiraatio-kuvia varten. Erityisesti tutkin 1. maailmansodan aikaista pukeutumista. En kuitenkaan kokenut että minun täytyisi huolehtia siitä, että kaikki yksityiskohdat kuvissa olisivat täysin ajanmukaisia, sillä olin jo päättänyt tehdä kuvat sellaisiksi, ettei niitä pystyisi paikantamaan täysin tiettyyn aikaan ja paikkaan. Esim. vaikka sarjakuvassa esiintyvien lentokoneiden mallit ovat kirjan runoilijan Lassen toiveiden mukaan 1. maailman-

sodan aikaisia, halusin jotenkin häivyttää niiden yhteyttä oikeaan historiaan. Päädyin jättämään koneiden kuvioinnit pois ja muutin niille ominaiset värit toisiksi. Toivoin näin vaikuttavani lukijaan niin, ettei hän harhautuisi lukiessaan ajattelemaan 1. maailmansodan tapahtumia, vaan keskittyisi sarjakuvan lentokohtauksen symboliikkaan. Tahdoin katkoa siteitä oikeaan historiaan myös siksi, koska halusin luoda Bobbyn sarjakuvan maailmasta hieman kummallisen tuntuisen ja ajasta irrallaan olevan.

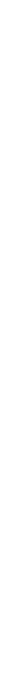
(Kuva 6)

2.4 Tyyli

Yksi kuvitustyylini suurimmista yksittäisistä vaikutteista ja innoittajista ovat japanilaiset puupiirroksat. Pidän niiden perspektiivittömyydestä, suurista tasaisista värialueista, kauniista muodoista, kuosien käytöstä ja vahvoista väreistä. Minuun vetoavat myös monien japanilaisten sarjakuvapiirtäjien ja länsimaalaisten art nouveau -kauden länsimaisten taiteilijoiden ja kuvittajien tyylit, joissa näkyy puupiirrosten vaikutus.

12

Kuvakäsikirjoituksen pohjalta tekemiäni luonnoksia.

2.5 Kuvitustyyliäni inspiroivia taiteilijoita

Seuraavilla kahdella aukeamalla esittelen minua inspiroivien taiteilijoiden töitä. Kun katson ja analysoin niitä, ja etsin niiden avulla elementtejä, joita olen tahtonut sisällyttää omaan töihini, huomaan niiden olevan mm. selkeät siluetit, ylevyys, dramaattiset sommitelmat, suurien väripintojen ja herkkien ohuiden viivojen välinen kontrasti ja jännite, kuosien ja tekstuurien peloton yhdistely ja jonkinlainen pysähtyneisyys.

(Kuva 7)

Kuvat 7 ja 8: **Ai Yazawan** piirroksia sarjakuvasta *Paradise Kiss* (1999), kuva 9: **Tove Janssonin** kuvitus kirjasta *Muumipapan urotyöt* (*Muminpappans bravader: berättade av honom själv*, 1953).

(Kuva 9)

(Kuva 8)

(Kuva 10)

Kuvat 10 ja 11: yksityiskohta **Harry Clarken** kuvituksesta kirjaan *Faust*, Clarken kuvitus kirjaan *The Fairy Tales of Charles Perrault* (1922).

(Kuva 11)

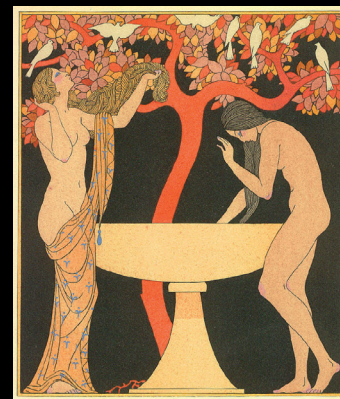
(Kuva 12)

(Kuva 13)

(Kuva 14)

(Kuva 15)

Kuva 12: **Hiroshigen** puupiirros ukiyo-e -sarjasta Sata kuuluisaa edo-näkymää (1856–58), kuva 13: **Frederic G. Cooperin** juliste (1917), kuvat 14 ja 15: **Georges Barbierin** kuvituksia 1900-luvun alusta, kuva 16: **Mike Mignolan** piirros sarjakuvasta *Bram Stoker's Dracula* (1993).

(Kuva 16)

2.6 Tekniikka

Päädyin tekemään kuvitusten luonnokset lyijykynällä paperille ja lopulliset kuvitukset Photoshopissa luonnosten päälle. Lukioaikani ja ennen sitä olin hyvinkin innostunut digitaalisesta piirtämisestä ja maalauksesta, mutta kadotin innostuksen, koska digitaalisen työskentelyn loputtomat mahdollisuudet hämmensivät päätäni liikaa. Aina oli uusia digitaalisia siveltemiä kokeiltavaksi ja tekniikoita opeteltavaksi. Töiden yksityiskohtia oli mielestäni liian helppo ylityöstää ja unohtaa kokonaisuus.

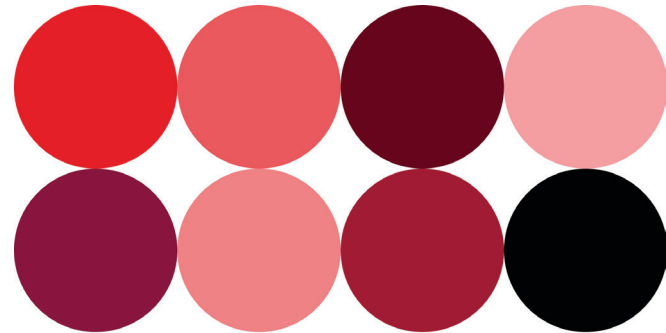
Lukion loppumisen aikoihin hylkäsin piirtolevyn melkein kokonaan ja palasin perinteisiin tekniikoihin. Keskityin kehittämään kompositioitani ja omaa ilmaisuani. Tussi, sivellin ja tussiterä olivat pääasialliset työvälineeni useamman vuoden ajan ja viime vuonna yksinkertaistin työkalujani vielä lisää, kun löysin kaislakynien ilot.

Olisin varmaankin tehnyt opinnäytetyökuvituksenikin kaislakynällä ja tussilla, jollen olisi osallistunut tänä keväänä Heikka Valjan Digitaalinen maalaus ja vektorikuvitus-kurssille. Kurssin aikana innostuin uudelleen piirtolevystä, eivätkä digitaalisen maailman loputtomat mahdollisuudet tuntuneet enää pelottavilta. Uskon piirtolevyttömien vuosien tehneen minulle kuitenkin hyvää ja mahdollistaneen myös innokkaan paluun digimaailmaan. Rajatut välineet ja tekniset mahdollisuudet saivat minut keskittymään kuvan tekemisen perusteisiin. Huomasin tietokoneohjelmien olevan hyvä renki, vaikka ne olivatkin minulle huono isäntä.

2.6 Värät

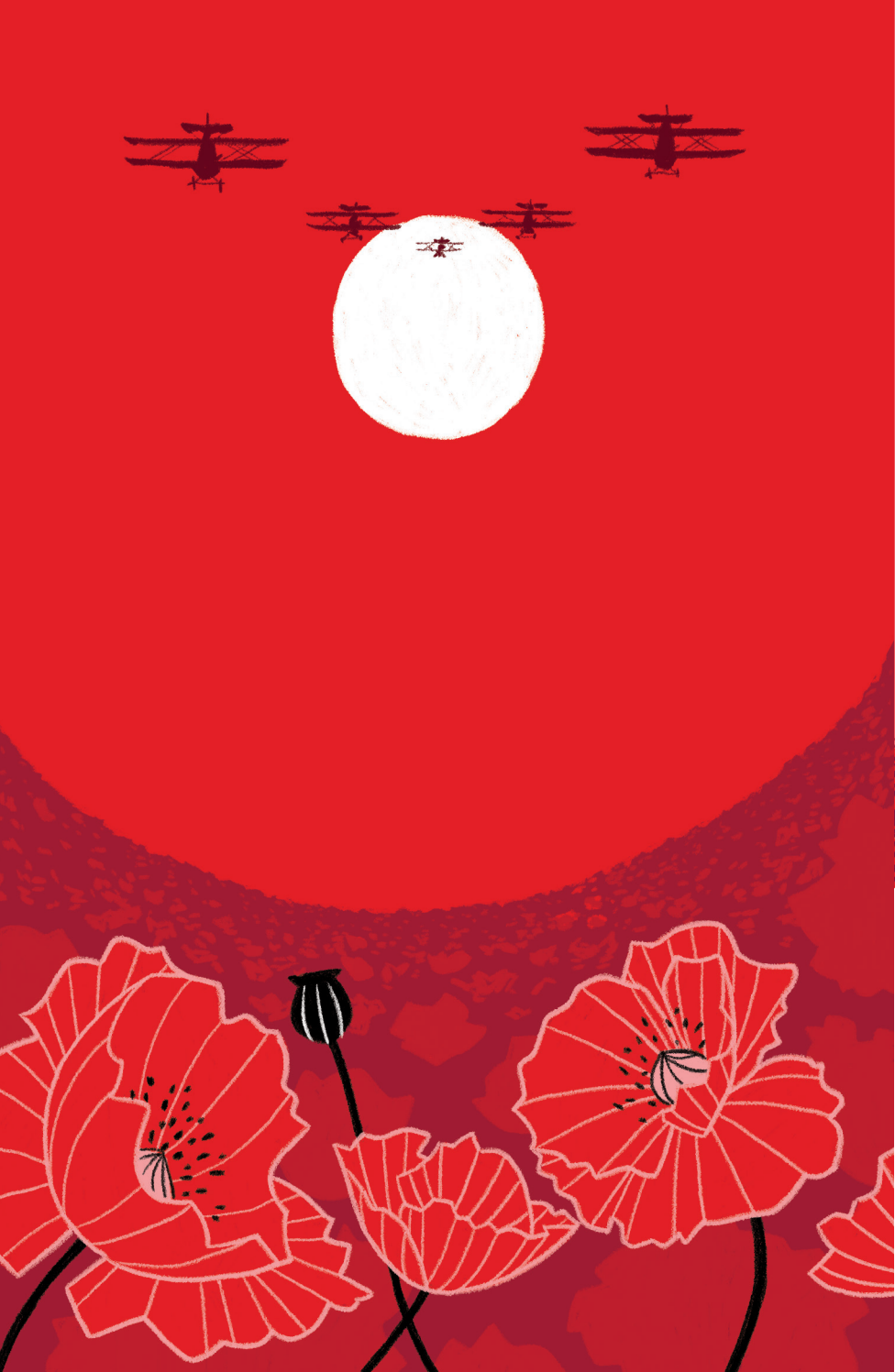
Bobbyn runot ovat kirjoittajansa mukaan rakkauskirje ja hän tahtoi sarjakuvan lentokoneiden olevan malleiltaan sotakoneita. Nämä seikat huomioon ottaen tuntui itsestään selvältä valinnalta rakentaa Bobbyn värimaailma punaisen ympärille.

Punainen yhdistetään eri kulttuureissa mm. rakkauteen, intohmoon, vaaraan, iloon, maskuliinisuuteen ja feminiinisyyteen. Se lienee väreistä ihmiseen vaikuttavin; onhan se elämän eliksiirimme veren väri ja sitä käytetään usein myös varoitusmerkeissä.

Tahdoin pitää väripaletin kooltaan vaatimattomana, koska Bobbya ajatellessani näin mielessäni leiskuvan punaisen kirjan. Päädyin valitsemaan kirjan pääväreiksi kirkkaan punaisen ja viininpunaisen (kuvassa päällekkäin vasemmalta). Muut kirjassa käytettävät värit on luotu noista kahdesta punaisesta lisäämällä mustaa tai valkoista.

2.8 Esimerkkejä valmiista kuvista

2.9 Kirjan rakenne

Olen vastuussa kuvitusten lisäksi myös Bobbyn taitosta ja useampi henkilö on ihmetellyt sitä, miksi päätin sijoittaa kirjan aukeamalla kuvitukset oikealle sivulle ja runot vasemmalle. Se tuntuu kuulemma oudolta.

Kun kirja avataan, katse kiinnittyy ensimmäisenä oikeaan sivuun ja koska kuvitussivu on visuaalisesti runosivua stimuloivampi ja vaikuttavampi, on omasta mielestäni selvää että se on kuvitusten paikka ainakin tässä kirjassa. Ilokseni myös Bobbyn kirjoittaja puolsi tätä päätöstä. Mielestäni päätös ei vie voimaa runoilta, vaan päinvastoin: se virittää lukijan valmiiksi runolle.

Loppusanat ja johtopäätökset

Oli kiinnostavaa ja merkityksellisen tuntuista tutkia tällaista aihetta, jolla on kyllä pitkä historia, mutta josta löytyy melko huonosti aiempia tekstejä. Lähteiden metsästyksessä tosin oli yllättävänkin haastavaa.

Harmittavinta tutkielmaosan teossa oli se, että oli niin hankalaa löytää esimerkkiteoksia käsiteltäviksi. Esimerkki-teosten löytämisen hankaluus oli myös hämmentävää. Olin ennen etsintöjen aloittamista varma siitä, että löytäisin helposti teoksia, joissa on yhdistelty sarjakuvaa ja runoutta.

Löydösteni niukkuus saa minut yhä epäuskoiseksi. Voihan tietysti olla, että teoksia on kyllä tehty, mutta en vain osannut etsiä oikeista paikoista ja oikeilla sanoilla. Mikäli kuitenkin runosarjakuvat ovat niin lapsen kengissä kuin miltä vaikuttaa, on se samaan aikaan harmillista ja innostavaa.

Ennen opinnäytteen tekoa asetin sen tavoitteeksi, että ymmärrykseni runojen ja kuvataiteiden yhdistämisen historiasta paranisi, kokoaisin löydökseni ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi ja ymmärtäisin paremmin, mikä määrittelee omaa kuvitustyyliäni. Koska en löytänyt lähteitä, joissa olisi käsitelty runojen ja kuvan yhdistämistä eri kulttuureissa ja aikoina ympäri maailman, jäi opinnäyte vähemmän kattavaksi kuin olisin halunnut sen olevan. Mutta ainakin omaan kuvitustyyliini liittyvien tavoitteiden koen täyttyneen.

Bobby on tällä hetkellä yhä tekeillä ja se on tarkoitus julkaista muutaman kuukauden päästä. Tätä opinnäytetyötä varten tekemäni tarkastelut ovat lisänneet innostustani kirjaprojektia kohtaan, koska tuntuu siltä että sitä tehdessä liikutaan melko neitseellisellä maaperällä mitä tulee visuaalisiin runojulkaisuihin.

Lavarunous ja painettu runous eroavat toisistaan tietysti monin tavoin ja niillä täytyykin olla omat vaikuttamisen keinonsa, mutta olen silti tätä opinnäytetyötä tehdessäni pohtinut, mitä runokirjat voisivat kenties omaksua lavarunoudelta.

Se, kuinka huonosti runokirjat myyvät, on yleinen vitsi, mutta samaan aikaan lavarunous vetää yleisöä. Väitän, että yksi syy esitetyn runouden suosioon on se, että se elää ja muuttuu luontevasti sitä tekevien ihmisten tahdissa. Tottakai painettu runous elää ja muuttuu myös, mutta ulkoisesti se on pysynyt jo pitkään melko muuttumattomana. Runokirjoja ajatellessa mieleen piiryy yhä valkoista täynnä oleva kirja.

Musiikkivideoiden tapauksessa ollaan nähnyt kuinka video voi johdattaa kuulijan tuntemaan aivan uusia tuntemuksia ja antaa musiikille uusia ulottuvuuksia ja avaimia. Runoilille olisi mahdollista tehdä visuaaleilla sama kuin musiikillekin on tehty, mutta käytännössä harvoin tehdään.

Toivon, että tulevaisuudessa runohyllyillä näkisi enemmän teoksia, joiden visuaalisuus ylettyisi kannesta sisäsivuille saakka.

Tässä opinnäytetyössä olen käsitellyt sitä, kuinka runoihin yhdistetyt kuvat vaikuttavat runojen lukukokemukseen. Olen kuitenkin törmännyt myös tapauksiin, joissa kuva on ollut olemassa ensin ja synnyttänyt siitä inspiroituneen runon. Jatkotutkielmana voisikin tutkia ja pohtia sitä, kuinka kuvaan yhdistetty runo vaikuttaa kuvan kokemiseen.

Lähteet

Painetut lähteet

Leivo, Arto 2010: Exäni Huutaa! Sammakko, Helsinki
Useita tekijöitä 2015: Eino Leinon Helkavirsiä. Toim. Hiltunen, Petri. Arktinen Banaani, Helsinki
Thompson, Craig (2012): Habibi. Like, Helsinki
Blake, William (1923): Songs of Innocence and Experience (1789). H. Young & Sons, Liverpool
Gorey, Edward (1957): The Doubtful Guest. Doubleday, New York

Digitaaliset lähteet

Reed, Walt: The History of Illustration. <https://www.illustrationhistory.org/history> 9.6.2019
Shirane, Haruo: Performance, Visuality, and Textuality: The Case of Japanese Poetry. <https://core.ac.uk/download/pdf/160735521.pdf> 9.6.2019
Burleigh, David: Illuminating the interplay between Japanese poetry and pictures. <https://www.japantimes.co.jp/culture/2013/07/13/books/book-reviews/illuminating-the-interplay-between-japanese-poetry-and-pictures/> 9.6.2019
Singer, Lavinia: The Art Of Illustration. <https://poetryschool.com/theblog/the-art-of-illustration/> 9.6.2019
Livie, Seren: The Arts in Conversation: Poem & Image. <https://www.bodminmoorpoetryfestival.com/blog/2018/4/3/poetry-and-illustration> 9.6.2019
Blomberg, Kristian, Tavi, Henriikka, Manninen, Tee-mu: 2000-luvun runous. <https://www.tulijasavu.net/2010/03/2000-luvun-runous/> 9.6.2019

Suulliset lähteet

Hänninen, Ville 2018: Sarjakuvan historia –luentosarja, Aalto-yliopisto, Espoo

Kuvalähteet

1. Buson, Yosa: haiga, <https://www.japantimes.co.jp/culture/2013/07/13/books/book-reviews/illuminating-the-interplay-between-japanese-poetry-and-pictures/>
2. Blake, William 1923: *Songs of Innocence and Experience*, <https://www.bl.uk/collection-items/william-blakes-songs-of-innocence-and-experience#>
3. Thompson Craig 2012: *Habibi*, skannaus
4. Tauriainen, Tea 2010: *Exäni huutaa!*, skannaus
5. Hiltunen, Petri 2015: *Eino Leinon Helkavirsiä*, skannaus
6. Kuvakaappaus Pinterest-taulustani <https://fi.pinterest.com/iinasilventoine/bobby/> 15.5.2019
7. & 8. Yazawa, Ai 1999, *Paradise Kiss*, skannattu
9. Jansson, Tove 1953, *Muminpappans bravader: berättade av honom själv*, skannattu
10. & 11. Clarke, Harry 1922: *The Fairy Tales of Charles Perrault*, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Page_004_\(Faust,_1925\).png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Page_004_(Faust,_1925).png) ja [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Page_92_illustration_from_Fairy_tales_of_Charles_Perrault_\(Clarke,_1922\).png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Page_92_illustration_from_Fairy_tales_of_Charles_Perrault_(Clarke,_1922).png)
12. Hiroshige 1856–58: Kameidon luomupuutarha ukiyo-e –sarjasta Sata kuuluisaa edo-näkymää, https://en.wikipedia.org/wiki/Hiroshige#/media/File:De_pruimenboomgaard_te_Kameido-Rijksmuseum_RP-P-1956-743.jpeg
13. Cooper, Frederic C. 1917 <https://www.wdl.org/en/item/4538/>
14. & 15. Barbier, Georges 1900-luvun alku, <http://fineartamerica.com>
16. Mignola, Mike 1993: *Bram Stoker's Dracula*, skannaus